

Recomendación dirixida ao Concello de Santiago de Compostela e a Universidade de Santiago de Compostela debido a inseguridade das mulleres nos Campus da USC.

Expediente: S.1.Q/434/20

Santiago de Compostela, 5 de novembro de 2020

Sr. alcalde:

Nesta institución iniciouse expediente de queixa como consecuencia do escrito de dona [REDACTED] referente a situación de inseguridade nos Campus da USC.

ANTECEDENTES

Segundo o indicado no escrito de queixa, requirimos informe o Concello de Santiago e á Universidade de Santiago de Compostela, que xa nola remitiron.

O Concello de Santiago remite o seguinte informe:

“En relación ao asunto de referencia, e en calidade de asesores do Concello de Santiago de Compostela en temas de mobilidade e transporte público, teño a ben informar que tanto a seguridade do conxunto das usuarias do transporte, así como a súa confianza e confortabilidade no servizo é un pilar fundamental para nós.

En relación ao recollido no expediente de referencia, na actualidade non existe ningún servizo de carácter nocturno no conxunto da rede de transporte urbano do noso Concello; asemade, neste momento, estase a traballar na configuración dunha nova rede de transporte, na que se mellorarán as relacións de mobilidade dende os Campus a outros puntos da cidade, evitando a necesidade de transbordos.

“Na actualidade, a ordenanza de transporte non recolle no seu sistema de paradas as denominadas como anti-acoso. O que si lle consta a esta xerencia, é que se realizaron charlas por parte de traballadoras da concellaría de Igualdade aos condutores do servizo de transporte e incluso se realizou unha campaña nos propios autobuses, onde se incidían nos problemas que se recollen no presente documento. Esta campaña, iniciada en marzo de 2019, traducíuse na colocación de 50 vinilos rotulados en cor negra nos autobuses urbanos, nos que

se establecían unha serie de pautas sobre como actuar en caso dunha agresión ou de calquera comportamento machista.”

“As instalacións de iluminación do Campus Sur foron incorporadas as de este Concello a través de un convenio formalizado pola Alcaldía con data anterior a 2.010. Estas instalacións incorporáronse tal cal estaban e non foron modificadas o longo do tempo transcorrido .

O seu deseño foi realizado pola Universidade e dado que na zona se sitúa o observatorio astronómico, con obxecto de non interferir nas súas observacións debido a alta contaminación luminosa das luminarias existentes , os niveis de iluminación foron reducidos sensiblemente, así como en unha parte das luminarias se adaptaron pezas especiais para reducir a mesma .

Sei que na actualidade a Universidade ten coñecemento dos problemas de iluminación que hai e que están desenvolvendo un proxecto para modificar as instalacións, adaptándoas a nova regulamentación e tendo en conta os criterios propostos polo observatorio astronómico“.

A Universidade de Santiago de Compostela remitiu o seguinte informe:

“En relación coa queixa presentada por dona ██████ sobre a inseguridade nos campus a Universidade de Santiago de Compostela infórmolle das seguintes cuestións:

1. A seguridade nas vías públicas é unha competencia que corresponde ao Concello de Santiago de Compostela tanto no Campus Norte como nas vías do Campus Sur que se atopan actualmente cedidos ao Concello. Non obstante, a Universidade mantivo conversas co Concello de Santiago de Compostela nun marco máis amplo que incluían esta circunstancia.
2. O punto máis problemático parece situarse no Campus Vida polo que, lago de diversas reunións mantidas con representantes do alumnado a Universidade estableceu o percorrido da senda segura neste Campus. No marco das reunións mantidas co Concello instouse a que este mellorara a iluminación no trazado da senda segura. O 20.09.2019 envióuselle ao Concello o estudo luminoso encargado pala USC para reforzar o alumeado público do Campus Vida no percorrido da senda segura e mais o orzamento correspondente, elaborado por Ferroviaal Servicios, concesionaria do Concello para o mantemento do alumeado público.
3. Así mesmo, no marco da negociación da prórroga do contrato de vixilancia que a USC ten asinado con Ilunión, desde o 01.11.2019 ampliouse o servizo desdobrando a patrulla de vixilancia do campus de Santiago de forma que agora está constituída por dous vehículos. O segundo vehículo dedicase á vixilancia permanente do Campus Vida, e en particular, do

trazado da senda segura, de outubro a maio, todos os días laborables, entre as 18.00 e as 08.00 horas.

4. Por maior abastanza, solicitáronse orzamentos ás empresas API Movilidade, Ferrovial Servicios e Señalizaciones Norte para a sinalización da senda segura, con efectos informativos e disuasorios. O 20.02.2020 escolleuse a empresa API Movilidad para executar os traballos de sinalización. Neste momento estamos concretando o deseño dos sinais para encargalos á empresa adxudicataria para que os fabrique e instale. Prevese que a sinalización estea operativa na última semana de abril.

5. En relación co Campus Norte as patrullas de vixilancia do contrato que mantén a Universidade manteñen o protocolo habitual derivando as incidencias coa maior celeridade posible á Policía Nacional.

Por último, queremos facer constar que algunhas das consideracións presentadas na queixa non competen á Universidade polo que non poden ser contestadas desde esta institución.”

ANÁLISE

Á vista do contido do escrito de queixa, da documentación achegada pola persoa que promoveu este expediente e do que se manifesta no informe da administración, cómpre facer as seguintes consideracións:

Tanto o Concello como a Universidade mostran o seu coñecemento do problema que consideramos, tamén resaltan a súa intervención e iniciativas para abordalo.

A título de exemplo, o primeiro dinos, ... asemade, neste momento, estase a traballar na configuración dunha nova rede de transporte, na que se mellorarán as relacións de mobilidade dende vos Campus a outros puntos da cidade, evitando a necesidade de transbordos ou ... mesmo se realizou unha campaña nos propios autobuses, onde incidíanse nos problemas que se recollen non presente documento. Esta campaña, iniciada en marzo de 2019, traducíuse na colocación de 50 vinilos rotulados en cor negra nos autobuses urbanos, nos que se establecían unha serie de pautas sobre como actuar en caso dunha agresión ou de calquera comportamento machista.

Pola súa banda, a segunda resalta, tamén a título de exemplo, ... non marco das reunións mantidas co Concello instouse a que este mellorara a iluminación non trazado da senda segura, ou, ... por maior abastanza, solicitáronse orzamentos ás empresas API Movilidade, Ferrovial Servizos e Sinalizacións Norte para a sinalización da senda segura, con efectos

informativos e disuasorios. Ou 20.02.2020 escolleuse a empresa API Movilidad para executar vos traballos de sinalización. Neste momento estamos a concretar ou deseño dous sinais para encargalos á empresa adxudicataria para que vos fabrique e instale. Prevese que a sinalización estea operativa na última semana de abril.

Iso si, ambos os organismos tamén recoñecen, como vemos, a pendencia dalgunhas desas iniciativas.

E non podemos esquecer que tratamos dun problema esencial determinante da normal convivencia. Son moitas as institucións que contemplan e buscan solucións a este problemas concreto, e , partindo dos estudos realizados, habemos de dicir que ben pode afirmarse, primeiro considerarse, que han de existir uns principios de ordenación urbana para que as cidades sexan, e sentan, por todos, seguras, tamén que a percepción contraria, a da inseguridade, determina unha restrición do uso do espazo público por parte da cidadanía, o que deriva en que, especialmente as mulleres, limiten a súa vida ordinaria. Por iso, e entre outras cousas, debe pretendese, garantir a percepción de seguridade nos espazos urbanos, establecer unha adecuada iluminación e a máxima visibilidade en todo momento, identificar lugares nos que as mulleres senten inseguras e implementar medidas para melloralos, coidar especialmente da sensación de seguridade nos medios de transporte públicos.

Doutra banda habemos de considerar que, xa no ano 1995, a Carta Europea da Muller na Cidade afirmaba que, “... Cada muller, e particularmente as mulleres discriminadas e illadas, deben ter un fácil acceso ao transporte público para circular libremente e participar plenamente na vida económica, social e cultural da cidade. A seguridade nas cidades, tanto de día como de noite, debería ser repensada totalmente, tendo en conta os puntos de vista das mulleres. Como seguen sendo os obxectivos vulnerables da violencia e a agresión, o plan debe revisarse e ser coidadosamente considerado en termos de conduta apropiada. Como as mulleres que son excluídas social e culturalmente corren o dobre risco de quedar atrapadas no seu propio illamento, débense ter en conta especialmente as súas necesidades a través de políticas que aumenten a mobilidade das cidadás. Unha cidade segura promoverá a mobilidade para todos e especialmente para as mulleres. A sensación de seguridade contribuirá amplamente á cohesión social”.

Tamén que “... A falta de espazos adecuados ás necesidades das mulleres na zona de residencia, deseñados por e para as mulleres conduce á perda de identidade e a unha actividade cidadá limitada. Os espazos públicos e privados, na súa globalidade, son concibidos e producidos esencialmente por homes ou baixo criterio masculinos, non teñen en conta as mínimas necesidades que as mulleres expresan e carecen na súa concepción da diversidade de necesidades”.

Polo que finalmente recomendaba, entre outras cousas, “... Redescubrir a cidade a través da mirada das mulleres, abolir os estereotipos”.

Ou que o Fondo de Desenvolvemento para as Mulleres das Nacións Unidas, UNIFEM, estivo realizando, entre 2008 e 2014, programas sobre cidades seguras e libres de violencia contra a muller. Tamén a Declaración de Seúl durante o Segundo Foro Internacional da Rede Internacional Mujeres de Metrópolis, de 2009, que valoraba as cidades amigables para as mulleres.

Reflexo positivo de todo iso constitúeo a nivel estatal o nº3 do artigo 31 da O 3/2007 do 22 de marzo para a igualdade efectiva de mulleres e homes cando establece “... As Administracións públicas terán en conta no deseño da cidade, nas políticas urbanas, na definición e execución do plan urbanístico, a perspectiva de xénero, utilizando para iso, especialmente, mecanismos e instrumentos que fomenten e favorezan a participación cidadá e a transparencia”.

É por iso que, sen descoñecer a dificultade que entraña a xestión do interese público, que determina a necesidade de atender problemas de moi diferente natureza, todos eles sempre urxentes, pero considerando tamén que é convencemento desta institución que resulta inaprazable, dende unha perspectiva de xénero, que atopa xa proxección no ámbito do urbanismo, como no da xestión dos servizos públicos, neste caso transporte e seguridade, e implica o combate decidido da violencia de xénero, afrontar os que afectan directamente e de forma especial ás mulleres.

CONCLUSIÓN

Por todo o sinalado ata agora considerase necesario, en aplicación do disposto no artigo 32.1 da Lei 6/1984, do 5 de xuño, do Valedor do Pobo, facer chegar a ese concello as seguintes recomendacións:

Recomendar tanto ao Concello como á Universidade de Santiago, dentro das propias competencias, e coa máxima celeridade, leven a cabo a tramitación dos proxectos de estudo e execución relativos ao tratamento de problemas con directa incidencia na seguridade máis básica das mulleres, mesmo na súa percepción da seguridade dos espazos públicos, máis cando se detectan dunha maneira concreta como é neste caso, e desde logo sempre que, como se evidencia, resultan coñecidos e mesmo considerados xa con proposta de intervención y, en concreto,

Recomendar ao Concello que considere a conveniencia, dentro das súas competencias e sempre da súa autonomía,

- De restablecer de forma inminente o servizo nocturno de carácter urbano, con traxecto polo campus sen transbordos.
- De incluír, na ordenanza de transportes, un sistema de paradas ante-acoso.

Recomendar á Universidade e ao Concello que consideren a conveniencia, no exercicio da súa autonomía e da súa competencias,

- De, en concerto entre ambas as Institucións e, o máis axiña posible, finalizar e executar o proxecto para reforzar e solucionar o problema da falta de iluminación no Campus “para modificar as instalacións, adaptándoas a nova regulamentación e tendo en conta vos criterios propostos polo observatorio astronómico”.
- De subscribir o marco normativo e executalo, segundo recoñécese no informe, para realizar as obras necesarias para reforzar a seguridade nas vías do Campus Norte e Sur.

Recomendar á Universidade que considere, de novo dentro da súa autonomía e competencia, a posibilidade de axilizar e executar, á maior brevidade posible, o proxecto de mellora da “senda segura”.

Agradézolle de antemán a acollida ao manifestado nesta resolución do Valedor do Pobo, e recórdolle a necesidade de que no prazo dun mes (art. 32.2), dea conta a esta Institución da aceptación das recomendacións formuladas, de ser o caso, e das medidas adoptadas para darlle efectividade, tamén se é o caso.

Ademais, facémolle saber que, en aplicación do principio de transparencia, a partir da semana seguinte á data na que se ditou a presente resolución, esta incluírase na páxina web da institución.

Debo lembrarlle tamén que, ao abeiro da lei reguladora desta institución, o seu artigo 33 prevé que, se formuladas as súas recomendacións, non obtivese resposta ou, nun prazo razoable, non se producise unha medida adecuada ao suxerido, a Valedora do Pobo poderá poñer os antecedentes do escrito e as recomendacións efectuadas en coñecemento do conselleiro do departamento afectado ou da máxima autoridade da Administración Pública galega.

Se tampouco obtivese unha xustificación adecuada, incluírá tal asunto no seu informe anual ou especial con mención dos nomes das autoridades ou funcionarios que persistan naquela actitude, especialmente nos casos en que, considerando a Valedora do Pobo que era posible unha solución positiva, esta non se consegue.

O principio de publicidade das resolucións desta institución refórzase no artigo 37 da Lei 6/1984, cando prevé que a Valedora do Pobo, no seu informe anual ao Parlamento de Galicia, dará conta do número e tipos de queixa presentadas; daquelas que foron rexeitadas e as súas causas, así como das que foron obxecto de investigación e o seu resultado, con especificación das suxestións ou recomendacións admitidas pola administración pública galega.

Saúdoo atentamente.

María Dolores Fernández Galiño
Valedora do Pobo
(Asinado dixitalmente)